

חישוב שנת השמיטה

1) תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סא עמוד א

איבעיא להו: אמר יין שאני טועם יובל, מאי? שנת חמשים כלפני חמשים, או כלאחר חמשים? ת"ש, דתניא פלוגתא דרבי יהודה ורבנן: וקדשתם את שנת החמשים שנה - שנת החמשים אתה מונה, ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת, מכאן אמרו: יובל אינו עולה למנין שבוע. רבי יהודה אומר: יובל עולה למנין שבוע; אמרו לו לרבי יהודה, הרי הוא אומר: שש שנים תזרע שדך, ואין כאן אלא חמש! אמר להם: לדבריכם, הרי הוא אומר: ועשת את התבואה לשלש השנים, הרי כאן ארבע! אלא איכא לאוקמה בשאר שני שבוע, דילי נמי איכא לאוקמה בשאר שני שבוע.

2) רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י

הלכה א

מצות עשה לספור שבע שבע שנים ולקדש שנת החמשים שנאמר וספרת לך שבע שבתות שנים וגו' וקדשתם את שנת החמשים, ושתי מצות אלו מסורין לבית דין הגדול בלבד.

הלכה ב

ומאימתי התחילו למנות, מאחר ארבע עשרה שנה משנכנסו לארץ שנאמר שש שנים תזרע שדך ושש [שנים תזמור כרמך עד שיהיה כל אחד מכיר את ארצו ושבע שנים עשן] בכבוש הארץ ושבע שנים בחילוק, נמצאת אומר בשנת שלש וחמש מאות ואלפים ליצירה מר"ה מאחר מולד אדם הראשון שהיא שנה שניה ליצירה התחילו למנות, ועשו שנת עשר וחמש מאות ליצירה שהיא שנת אחת ועשרים משנכנסו לארץ שמיטה, ומנו שבע שמיטות וקדשו שנת החמשים שהיא שנת ארבע וששים משנכנסו לארץ.

הלכה ג

שבעה עשר יובלים מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו, ושנה שיצאו בה שחרב הבית בראשונה מוצאי שביעית היתה ושנת שש ושלושים ביובל היתה, שארבע מאות שנה ועשר שנים עמד בית ראשון, כיון שחרב הבית בטל מנין זה, משבטלה נשארה הארץ חרבה שבעים שנה ונבנה בית שני, וארבע מאות ועשרים שנה עמד, ובשנה השביעית מבניינו עלה עזרא והיא הביאה השנייה, ומשנה זו התחילו למנות מנין אחר, ועשו שנת י"ג לבנין בית שני שמיטה, ומנו שבע שמיטות וקדשו שנת החמשים, אעפ"י שלא היתה שם יובל בבית שני מונין היו אותו כדי לקדש שמיטות.

+/השגת הראב"ד/ שבעה עשר יובלין מנו ישראל. א"א זהו לדעת ר' יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן דאילו לרבנן בצרי להו שבע שכבשו ושבע שחלקו אלא שיעור יובלות קאמר ומאי דאמר שנת שש ושלושים היתה זהו לדעת רבנן דאילו רבי יהודה שנת שלש היתה ביובל. +

הלכה ד

נמצאת למד שהשנה שחרב בה הבית באחרונה שתחלתה מתשרי שאחר החרבן כשני חדשים שהרי מתשרי הוא המנין לשמיטים וליובלות אותה השנה מוצאי שביעית היתה, ושנת ט"ו מן היובל התשיעי היתה, ולפי חשבון זה שנה זו שהיא שנת אלף ומאה ושבע לחרבן שהיא שנת שמינים ושבעה ואלף וארבע מאות למנין שטרות שהיא שנת שש ושלושים ותשע מאות וארבעת אלפים ליצירה היא שנת שמיטה והיא שנת אחת ועשרים מן היובל.

הלכה ה

אבל כל הגאונים אמרו שמסורת היא בידיהם איש מפי איש שלא מנו באותן השבעים שנה שבין חרבן בית ראשון ובנין בית שני אלא שמיטות בלבד בלא יובל, וכן משחרב באחרונה לא מנו שנת החמשים אלא שבע שבע בלבד מתחלת שנת החרבן וכן עולה בגמרא ע"ז חשבון זה שהוא קבלה.

הלכה ו

ושנת השמיטה ידועה היא ומפורסמת אצל הגאונים ואנשי א"י, וכולן לא מנו אלא לשני חורבן משליכין אותן שבע שבע, ולפי חשבון זה תהי שנה זו שהיא שנת שבע ומאה ואלף לחרבן מוצאי שביעית, ועל זה אנו סומכין, וכפי החשבון זה אנו מורין לענין מעשרות ושביעית והשמטת כספים שהקבלה והמעשה עמודים גדולים בהוראה ובהן ראוי להתלות.

+/השגת הראב"ד/ ושנת השמטה ידועה היא וכו' עד וכן בכל כו'. א"א הגאונים שאמרו שאין מונין משנת החרבן אלא שבע אולי ג"כ קודם החרבן כי יש מפרשים דסבירא להו כרבי יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן וסומכין את דבריהם למה שאמרו בגמרא דע"ז ונשקול מכל מאה תרתי ונשדי אפרטי כי אמרו אלו המפרשים לא יתכן לחשב אחר החרבן זכר לבנין חשבון אחר זולתי החשבון הראשון מ"מ אני איני סובר לא כדבריהם ולא כדבריו ואיני מפרש נשקול מכל מאה תרתי ונשדי אפרטי על דרך פירושם אלא לומר שאינם נותנים ליובל אחר חרבן שם זכר קדושה אלא כשאר שני שבוע שהם חול מ"מ חמשים חמשים הם מונין דלא כר' יהודה כמו שהיו מונין בתחלה ואולי דעת הגאונים כך הוא. +

הלכה ז

שנת יובל אינה עולה ממנין שני השבוע, אלא שנת תשע וארבעים שמטה ושנת חמשים יובל, ושנת חמשים ואחת תחלת שש שנים של שבוע וכן בכל יובל ויובל.

(3) המאור הגדול מסכת עבודה זרה דף ב עמוד ב

אמר רב הונא ברי' דרב יהושע האי מאן דלא ידע שני בשבועי לישיליה לתנא דסדר עולם כמה חשיב ונחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי ולשקול מכל מאה תרתי ונשדי אפרטי ונחשבינהו בשבועי וידע כמה שני בשבועי ה"ג לה בספרים ישנים הבאים מספרד ומישיבת גאונים מדוקדקים מוגהים ולא גרסינן ונטפה חדא וכן בפל' ר"ה ז"ל והריני נותן לך טעם למי שגורס אותו ולמי שאינו גורס אותו דע כי במנהגי הראשונים שתי חשבונות מבריאית עולם שאחת מוסיף על השני שנה אחת וזה נמצא מפורש בתשובת הגאונים בהרבה מקומות כי יש מי שחושב מתשרי שמולדו וי"ד וזה הוא החשבון הנכון יותר אע"פ שלא פשט מנהגו כי הוא מתחיל ממציאית העולם ויש מי שחושב מתשרי שמולדו בהר"ד וחושב את שלא נמצא כנמצא וזה מוסיף על הראשון בחשבוננו שנה אחת וזהו שפשט עכשיו בכל המקומות הידועין לנו והוי יודע כי בית שני חרב במוצאי שביעית כמו שמפורש בערכין והוא חרב בשנת תכ"א לבנינו אלא שנת החרבן אינה נמנית בכלל שנות הבנין אלא בכלל שנות החרבן ואפשר שהיה זה מפני שנתפרסמה שטיפת החרבן מתחלת השנה והיא שנת ג' אלפים תתכ"ט לבריאית עולם לחושבין מן תשרי של וי"ד ומשנה זו ושנה זו בכלל אנו חושבין קע"ב שנה אחר חורבן הבית להשלמת ד' אלפים גם זה לחושבים מתשרי של וי"ד אבל לחשבוננו הפשוט מתשרי של בהר"ד שנת החרבן היא שנת ג' אלפים תת"ל לבריאית עולם וכשתטול שתי שנים מכל מאה ותוסיף לה על הפרט תבא לך שנת החרבן במוצאי שביעית שהיא ראשונה לשמטה והחושבים מתשרי שמולדו וי"ד צריכין להוסיף בחשבונם שנה אחת כדי שתתכוין להם ע"ד החשבון הזה שנת החורבן במוצאי שביעית וכל מה שתוסיף לחשוב על הדרך הזה אתה מוצא אי זו שתרצה לר' יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן שמראין הדברים שהלכה כמותו והיה מן הראשונים שהיה גורס ולטפי חדא שתא לפי שהיה חושב מתשרי של וי"ד ועכשיו שפשט החשבון מתשרי של בהר"ד אין אנו צריכין לגירסא ההיא ודע כי שנת ד' אלפים תת"ק לבריאית עולם היתה שנת שמטה לפי החשבון הזה ושנת חמשת אלפים תהיה שניה בשבוע ומאי דאמרינן התם בערכין בפרק אין בערכין אשתכח דשיתא בשבוע הוה לא על שנת החרבן הדברים כולן אמורים אלא על סוף החשבון שהיו מדברים בו כגון שנת ת"כ לבנין בית שני שהוא סוף הבנין אבל אינה שנת החרבן עליה אמרו אשתכח דשיתא בשבוע הוה ול"ג הוה חריב ומאי דאמר רב אשי התם שית שנין עד דסליק עזרא וקדיש לא קא חשיב לטעמייהו דרבנן קאמר ולא לטעמיה דר' יהודה אע"פ שסמך עליה ה"ר שלמה ז"ל בחשבוננו בשמועה זו לא נראה לנו כדבריו ולא כחשבוננו ואם תשאל כיון שהחשבון הזה שמסר לנו רב הונא בריה דרב יהושע אינו לדעת שנת היובל אלא לדעת שנת השמטה לבדה כי שנת היובל אינה מתבררת מן החשבון הזה על מה הוצרך לומר נחשב כללים ביובלים ופרטי בשבועי ונשקול מכל מאה תרתי לא היה לו לומר אלא נישיליה לתנא דסדר עולם כמה חשיב ונחשבינהו בשבועי ודי היה לנו בזה תשובתך כאן הודיעך רב הונא שסדר שהיו חושבין בין היובלות ושמיטין בזמן שהיובל נוהג ללמדך שהלכה כר' יהודה ונפקא מינה למי שיוודע תחלת היובלות וסופן ויודע אימתי נהגו ואימתי בטלו יכול לידע מזה החשבון למפרע השנים שהיו יובלות בפני הבית שיבנה במהרה בימינו אמן.

(4) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יב עמוד א

תנו רבנן: אין מעברין את השנה לא בשביעית, ולא במוצאי שביעית, אימתי רגילין לעבר - ערב שביעית. של בית רבן גמליאל היו מעברין במוצאי שביעית. ובפלוגתא דהני תנאי, דתניא: אין מביאין ירק מחוצה לארץ, ורבתינו התירו, מאי בינייהו? אמר רבי ירמיה: חוששין לגושיהן איכא בינייהו.

(5) רש"י מסכת סנהדרין דף יב עמוד א

לא בשביעית - לפי שמאריכין עליהן איסור עבודת קרקע.